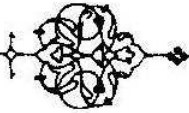

مباحث فقہی

تعدد لاضرر

www.ketab.ir

سید اسد اللہ یاقوری

۱۵	پہلی گفتا
۱۷	کوشش اول: بررسی ادلہ
۱۷	دلیل اول: حکم عادلانہ
۱۷	بیان اور اختیار مدار
۲۲	بیان دوّم: حقیقت کثرت انسانی
۲۴	بیان سوّم: لزوم دفع ضرر احمالی
۲۶	دلیل دوّم: ادلہ نقلی
۲۶	دستہ اول: آیات قرآن کریم
۲۶	آیہ اول: کار ہاروت و ماروت
۲۶	مطلب اول: واژه شناسی
۲۷	مطلب دوّم: معنایی فراگیر
۲۷	مطلب سوّم: پرسش و پاسخ
۳۱	مطلب چہارم: نقل و نظر
۳۳	آیہ دوّم: وظایف مردان
۳۳	مطلب اول: واژه شناسی
۳۴	مطلب دوّم: نمونہ های ضرر
۳۹	مطلب سوّم: دلالت آیہ شریف

- ۴۰..... آیه سوّم: رفتار همسران با یکدیگر
- ۴۰..... مطلب اول: واژه شناسی
- ۴۲..... مطلب دوّم: مفاد آیه کریم
- ۴۷..... مطلب سوّم: نمونه‌های ضرر
- ۴۸..... آیه چهارم: تأمین مسکن مناسب
- ۴۸..... مطلب اول: معنای «لَا تُضَارُّوهُنَّ»
- ۴۸..... مطلب دوم: نمونه‌های ضرر
- ۴۹..... آیه پنجم: شایسته‌ها داد
- ۴۹..... مطلب اول: واژه شناسی
- ۴۹..... مطلب دوّم: مفاد آیه کریم
- ۵۰..... مطلب سوّم: نوع ضرر
- ۵۱..... آیه ششم: چگونگی وصیت
- ۵۱..... مطلب اول: وضعیت «غیرمضار»
- ۵۲..... مطلب دوّم: فراگیری ضرر
- ۵۳..... مطلب سوّم: مفاد آیه شریف
- ۵۴..... آیه هفتم: توطئه منافقان
- ۵۴..... مطلب اول: واژه شناسی
- ۵۶..... مطلب دوّم: معنای «ضِرَارًا»
- ۵۶..... مطلب سوّم: چه ضرری؟
- ۵۷..... مطلب چهارم: نهی از ضرر
- ۵۸..... نکته‌های پایانی

- ۵۸ نکتۀ اول: نقل و نقد
- ۵۹ نکتۀ دوم: فراگیری ضرر
- ۵۹ نکتۀ سوم: محدودیت آیات
- ۶۰ دستۀ دوم: احادیث
- ۶۰ گروه اول: حدیث لاضرر و لاضرار
- ۶۰ قسمت اول: نقل حدیث
- ۶۰ گونه اول: حاوی قضاوت
- ۶۰ حدیث اول: قصه سمره
- ۶۳ صورت اول
- ۶۳ مطلب اول: بررسی و نقد
- ۶۴ مطلب دوم: نقل مرحوم شیخ طوسی رحمته الله
- ۶۴ مطلب سوم: سمره کیست؟
- ۶۵ مطلب چهارم: اشکال و پاسخ
- ۶۹ صورت دوم
- ۶۹ بررسی قید «عَلَى مُؤْمِنٍ»
- ۷۳ صورت سوم
- ۷۵ عدم وجود کبرای کلی
- ۷۷ حدیث دوم: شفعه
- ۷۷ گونه اول: نقل مرحوم کلینی رحمته الله
- ۷۸ گونه دوم: نقل مرحوم شیخ طوسی رحمته الله
- ۷۸ گونه سوم: نقل مرحوم شیخ صدوق رحمته الله

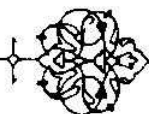
- ۸۳ گونه چهارم: حدیث فقه الرضا علیه السلام
- ۸۷ حدیث سوم: فضل الماء
- ۸۷ مطلب اول: بررسی سند
- ۸۸ مطلب دوم: همانندی‌ها با حدیث شفعه
- ۹۰ حدیث چهارم: حدیث جمل
- ۹۱ مطلب اول: اعتبار سند
- ۹۱ مطلب دوم: رساله‌های مرحوم شیخ صدوق علیه السلام
- ۹۶ گونه دوم: بدون ضاوت
- ۹۶ حدیث اول: حدیث جمل
- ۹۷ مطلب اول: اعتبار حدیث
- ۹۷ مطلب دوم: امکان استفاده از روایات
- ۹۸ مطلب سوم: پرسش و پاسخ
- ۹۹ حدیث دوم
- ۱۰۱ حدیث سوم
- ۱۰۱ حدیث چهارم
- ۱۰۲ نکته‌های پایانی
- ۱۰۲ نکته اول: نوع خبر «لا ضرر و لا ضرار»
- ۱۰۲ نظریه اول: توانر
- ۱۰۳ نظریه دوم: استفاضه
- ۱۰۳ نظریه سوم: نظریه منتخب
- ۱۰۵ نکته دوم: جایگاه حدیث لا ضرر در غیر شیعه

- ۱۰۵ مطلب اول: نقل خبر
- ۱۱۲ مطلب دوم: بررسی مفاد آن
- ۱۱۴ قسمت دوم: تحلیل حدیث
- ۱۱۴ ۱- کلمه «لا»
- ۱۱۴ ۲- کلمه «ضرر»
- ۱۱۶ نکته اول: ضرورت وجود نفع
- ۱۱۶ نکته دوم: خسام ضرر
- ۱۱۷ نکته سوم: رابطه بین نفع و ضرر
- ۱۱۹ ۳- کلمه «ضرار»
- ۱۱۹ محور اول: نظر لغت شناسان
- ۱۲۰ محور دوم: نظر فقها
- ۱۲۱ محور سوم: نظریه برگزیده
- ۱۲۱ نکته اول: استعمال قرآن کریم
- ۱۲۲ نکته دوم: عنایت حضرت رسول خدا ﷺ
- ۱۲۳ نکته سوم: معنای قرآنی
- ۱۲۴ ۴- کلمه «اضرار»
- ۱۲۷ قسمت سوم: معنای حدیث شریف
- ۱۲۸ نکته اول: عمومیت معنای حدیث
- ۱۲۹ نکته دوم: کاربرد در تشریح
- ۱۳۰ نکته سوم: گستره حدیث شریف
- ۱۳۰ نکته چهارم: معنای یگانه

- ۱۳۱..... نکته پنجم: عدم حکم ضرری در اسلام
- ۱۳۳..... نکته ششم: توجه به تمام ادله
- ۱۳۵..... گروه دوم: روایات دیگر
- ۱۳۵..... روایت اول
- ۱۳۸..... نکته اول: مفاد روایت
- ۱۳۸..... نکته دوم: انواع ضرر
- ۱۳۹..... نکته سوم: مفهوم دوگانه
- ۱۴۰..... نکته چهارم: اقسام ضرر زنده
- ۱۴۱..... روایت دوم
- ۱۴۳..... روایت سوم
- ۱۴۳..... نکته اول: کاربرد فراوان
- ۱۴۵..... نکته دوم: منشأ واحد
- ۱۴۶..... نکته سوم: فراگیری روایت
- ۱۴۷..... روایت چهارم
- ۱۴۹..... بخش دوم: یادآوری‌ها
- ۱۴۹..... یادآوری اول: تاریخچه قاعده
- ۱۵۲..... یادآوری دوم: نام قاعده
- ۱۵۲..... نظریه اول: قاعده نفی ضرر
- ۱۵۲..... قول اول: نظر مشهور
- ۱۵۳..... قول دوم: نفی به معنای نهی
- ۱۵۴..... قول سوم: نفی اضرار

- ۱۵۵ نظریه دوم: قاعده نهی از ضرر.....
- ۱۵۵ قول اول: فرمایش شیخ الشریعه اصفهانی رحمته.....
- ۱۵۶ قول دوم: فرمایش حضرت امام خمینی رحمته.....
- ۱۵۷ قول سوم: فرمایش آقای محمد باقر خالصی رحمته.....
- ۱۵۷ قول چهارم: نظر منتخب.....
- ۱۵۷ نکته اول: توجه به تمام ادله.....
- ۱۵۷ نکته دوم: مفاد سایر ادله.....
- ۱۵۸ نکته سوم: وجود تفاوت بین دو معنا.....
- ۱۵۸ نکته چهارم: ترش و ساقه.....
- ۱۶۰ یادآوری سوم: ارتباط این قاعده با سایر احکام.....
- ۱۶۰ مطلب اول: نوع ارتباط.....
- ۱۶۰ بخش اول: ارتباط با احکام اولیه.....
- ۱۶۰ نظریه اول: عدم حکومت بر احکام.....
- ۱۶۱ نظریه دوم: حکومت بر احکام.....
- ۱۶۵ بخش دوم: ارتباط قاعده با احکام ثانویه.....
- ۱۶۵ نظریه اول: عدم حکومت بر احکام ثانویه.....
- ۱۶۵ نظریه دوم: حکومت بر احکام ثانویه.....
- ۱۶۸ مطلب دوم: معنای حکومت.....
- ۱۶۸ مطلب سوم: نوع حکومت قاعده.....
- ۱۶۹ مطلب چهارم: نسبت قاعده لاضرر با احکام دیگر.....
- ۱۷۰ مطلب پنجم: نتیجه حکومت.....

- ۱۷۱ مطلب ششم: توجیه فرمایش بزرگان
- ۱۷۲ یادآوری چهارم: تعارض دو ضرر
- ۱۷۲ نکته اول: تعریف تعارض
- ۱۷۲ نکته دوم: جایگاه تعارض دو ضرر
- ۱۷۳ نکته سوم: صور تعارض
- ۱۷۷ نکته چهارم: رفع تعارضها
- ۱۸۱ نکته پنجم: گزینه منتخب
- ۱۸۱ بخش اول: اقسام تعارض
- ۱۸۳ بخش دوم: حکم تعرض
- ۱۸۴ یادآوری پنجم: تحمل ضرر
- ۱۸۹ یادآوری ششم: گستره قاعده
- ۱۸۹ موضوع اول: ضرر نوعی یا شخصی؟
- ۱۸۹ نکته اول: معنای ضرر شخصی و نوعی
- ۱۹۰ نکته دوم: نظریهها
- ۱۹۱ نکته سوم: نظر منتخب
- ۱۹۲ موضوع دوم: قاعده لا ضرر عزیمت است یا رخصت؟
- ۱۹۴ موضوع سوم: ضرر واقعی یا ضرر خیالی؟
- ۱۹۹ موضوع چهارم: لاضرر در احکام وجودی یا عدمی؟
- ۲۰۳ فهرست منابع

علم فقه همانند سایر دانش‌ها مبتنی بر سلسله‌ای از قواعد و بنیان‌های علمی است که تنظیم از آن‌ها سبب انحراف علمی و عملی در برداشت‌ها و تعیین وظایف، مسرود آن قواعد بسان ستون‌های ساختمان احکامند که بدون آن‌ها ساختمانی نامشود؛ هم چنین، با نقصان یا تخریب آن‌ها بنای این ساختمان متزلزل شده و در نهایت فرو می‌ریزد.

قواعد بسیاری اند که بنیان معنای علم فقه بر آن‌ها استوار است. فهم دقیق و درست از علم فقه و دست‌یابی به نوع و میزان تکالیف فردی و اجتماعی بدون فهم کامل و همه‌جانبه از آن قواعد ممکن نیست.

هر یک از قواعد فقهی مهم و بایسته می‌باشد، اما در این نوشتار **قاعده لاضرر** مورد بررسی قرار گرفته است. این قاعده در مذاهب مختلف و گوهای بسیار و اظهار نظرهای متنوع فقهای بزرگوار در ادوار مختلف فقه - به ویژه از قرن ۱۳ هجری، قمری و دوران مرحوم شیخ انصاری رحمته الله علیه به بعد - قرار گرفته است. مباحث پیرامون این قاعده در دو بخش آرایه می‌گردد. کوشش گردید تا نظریه‌های خاص خود را پیرامون هر یک از موضوع‌های آن آرایه نمایم.

روش کار

۱. از گفت‌وگوها، طرح اقوال، نقض و ابرام‌های نظریه‌های فقهای عظام جز

به میزان لازم کناره گرفتیم. مهم در این نوشتار ابراز فهم خویش از ادله در مباحث گوناگون بود؛ بدون آن که، آن مباحث را به اطاله بکشانم.

۲. کوشش گردید تا تمام نظریه‌ها در مباحث گوناگون ناشی از فهم خودم از ادله مذکور باشد. هر چند، در روند مطالعاتی خویش به نظر موافق فقهای بزرگوار برخورد می‌کردم که سبب اطمینان خاطر از صحت نظریاتم شده است.

۳. این نوشتار ثمره مباحثه چندین ماهه این قاعده با دوست فاضل جناب آقای سید کمال حسینی حفظه الله تعالی به سال ۱۳۸۶ می‌باشد. امید آن که این نوشتار مورد نقد و نظر متخصصان فن قرار بگیرد تا از ایده‌های صایب‌شان در سایر آثار فقهی‌ام بهره‌های وافر ببرم.

والسلام

۱۳۹۴/۸/۲ برابر با ۱۰ محرم الحرام ۱۴۳۷، عاشورای حسینی علیه السلام

حوزه علمیه قم / سید اسد الله یآوری